

NIEOSIADŁY (91) *part praet act*

W pisowni łącznej (68), w rozłącznej (23).

e oraz o jasne; -a- (83), -ã- (3); -ã- BudBib; -a- : -ã- UstPraw (10:2).

sg m N nieosiadły (34). ◇ G nieosiadłego (5); -ého (2), -(e)go (3). ◇ D nieosiadłému (9). ◇ A nieosiadłego (7); -ého (5), -(e)go (2). ◇ L nieosiadłym (2). ◇ f G nieosiadł(e)j (1). ◇ A nieosiadłą (2). ◇ I nieosiadłą (1). ◇ pl N m pers nieosiedli (9), nieosiadli (3) SarnStat (9:3). subst nieosiadłe (2); -é (1), -(e) (1). ◇ G nieosiadłych (4). ◇ D nieosiadłym (3). ◇ A m pers nieosiadłe (2). ◇ I m nieosiadłými (2). ◇ L nieosiadłych (5).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI i XVIII w. s.v. osiadły.

I. W funkcji właściwej (89) :

1. praw. *Nie posiadający majątku nieruchomego i stałego miejsca zamieszkania; impossessionatus, non possessionatus JanStat; capite census a. sine censu homo, cui nihil est nisi una lingua, cui non est nummus, [qui] nec unam glebam agri possidet a. ne glebam quidem agri sepulturam habet a. pedem ubi ponat in suo non habet, sine lare sine fide homo, [qui] tectum quo imbris vitandi causa succedat nullum habet a. ubi consistat non habet Cn (82) : MetrKor 40/818; Taki pozew z wiadomością á z dozwolenim Sędziego w ten czas bywa/ kiedy ktho iest nieofiadły/ niepołufzny/ albo dłużnik wzbieżeniu podeżrzány GroicPorz p3, n3v, t4v, dd4; á iefliby ten co foli záftawa nierządnie/ był nieofiadły/ áni by też miał winy czym záplácić/ taki ma być wádzon tak długo ázby winę záplácił. UstPraw D4v, A [2 r.], H3v; A tym/ którzy ná ten czas fá nie ósiedli/ doftoieńftwá y wrzędy dżierżąc/ iefli od tego czáfu do półroká nie vczynią fie ósiádłými/ doftoieńftwo y vrząd iemu weźmiemy. SarnStat 73, 150, 354, 385, 499 [2 r.], 524 (15).*

W połączeniu szeregowym (1): Ztowárzyfzów nieośiadłych albo cudzoziemców/ y tych ktorzyby nie fzláchćicami byli/ także pácholików powinien Rotmiftrz czynić fprawiedliwość in instanti SarnStat 433.

W przeciwstawieniu: »nieosiadły ... osiadły« (5): Gdy téz kto fobie winného człowieka nieośiadłego v ośiadłego zápowiē/ przyfzedfzy z Woźnym/ tedy on ośiadły powinien w tegodniu oného nieośiadłego człowieka przed Stároftą ftáwić SarnStat 524; vftawiamy Iż iefliby kto nieośiadły poiął dżiwkę którego kmiećia ośiadłego/ v niéy ná ośiadłości miefzkác ma: y także nie ośiadłe dżiwki v ośiadłych mężów miefzkác máią SarnStat 666, 524.

Wyrażenie: »szlachcic nieosiadły« = nobilis impossessionatus JanStat [szyk 3:1] (4): Gdzieby Sláchćic nie ośiadły albo mieyfckiego albo chłopkiego ftanu s nią [rusznicą nabitą] chodził/ tak długo ma być w wieży przes Stároftę albo vrząd iego trzyman áliż tę winę połóży. UstPraw K2 [idem SarnStat 500]; A iefliby Szláchćic nieośiadły nie ftánał/ tedy ma bydż odeftan ná Séym ná wywołánié SarnStat 453, 453, 500.

Szereg: »(choć, tak(o), bądź) osiadły, (abo choć, jako, bądź, abo, także) nieosiadły« = sive possessionatus, sive non(possessionatus); possessionatus similiter impossessionatus JanStat (13): LibLeg 6/117v; á ktorzyby zábijak tako ośiadły iáko y nieofiadły viáchał z korony/ boiąc fię wieże/ taki ma być przes Woźnego wywołan bezecnym. UstPraw D4, C3v, E; áby Prokurator choć będzie ośiadły/

choć nie ośiadły/ máiąc doftáteczną Prokurácią mógl v łádów łtáwác *SarnStat* 571, 98, 143, 409, 437, 605 (9). [*Ponadto w przeciwstawieniu 4 r.*]

Przen (1) : Pułte powietrze y wiátr nie ośiadły Poniżey záwiłł. *KlonFlis* B4.

a. *W funkcji rzeczownika (34)* : *UstPraw* H3v, H4; Ieśli nieośiadłému zá iáką záługę doftoienstwo będzie dano, w półroku niech łie o ośiadłość łtára. *SarnStat* 73; NA nieośiadłého ma byđz kłádzión pozew w Párochiiéy gdzie miał ośiadłość *SarnStat* 756, 73 [2 r.], 80, 391, 402, 514 [5 r.] (25).

W połączeniu szeregowym (1): IEśli nieośiadły/ álbo ináčéy/ Odártus/ álbo gołotá któré mukolwiek byłby w czym winien/ ma odpowiadác w łádzie Grodzkim o káżdą rzecz. *SarnStat* 524.

W przeciwstawieniu: »osiadły ... nieosiadły« (1): taki iuridicé coniuⁿctus osiadły vsądzie Ziemskim, anieosiadły wGrodzie in triplo płacic toma *ActReg* 18.

Szereg: »gołota, (a, i) nieosiadły« [*szuk 3:2*] (5): Záfię iuz my poľlednieyfy vnieflichmy łie zá obrázy/ [...] łzukáiąc Pána łwego po łwiáthu iákoby gołothy á nie ośiadłého *RejPos* A5; *SarnStat* 494, 524, 525 žp, 1308. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

2. *Niemiejscowy, mieszkający gdzie indziej; impossessionatus, non possessionatus JanStat (7)* : *UstPraw* A3, A3v; Hołtylius [...] Gorę ktorą zowá Cellius/ ku miáłtu przydał/ ná ktorey łie dopuścił łádzic łudzyom nie ośiadłým *BielKron* 101; Szlachta narzeka, ze im nasáďowe Starostwo, dano nie osiadłého Starostę Pana Sandomirskiego *ActReg* 131.

nieosiadły gdzie (2): *GórnRozm* I4; iełliby Dzierzáwca ośiadłości nie miał/ w onym Woiewóďztwie álbo žiemni/ tedy tám gdzieby iá miał/ ma byđz exekucia ná dobrách iego nieodwłocznie czynionáa [...]. A gdyby był nieośiadły w Koronie/ tedy ma łie przeciw niemu połtápic wedle połtępku ná tym Séymie *contra impoffessionatos* namówioného *SarnStat* 847.

W połączeniu szeregowym (1): téz łnadż bywa częłtokroć: iż Stárołtowie mieyłc będąc przychodniámi álbo nowotnémi/ álbo nieośiadłémi / á praw y zwyczáiów mieyłc niewiedząc/ nowé wwodzą zwyczáie *SarnStat* 929.

II. *W funkcji imiesłowa biernego: Niezamieszkały (2)*

W połączeniu szeregowym (1): Lech á Czech rodzeni brácia Kłiążętá Karwáckie/ [...] wezbráli áie z łwym łudem [...] widzác žiemię vrodną/ žyzną/ przełtroną/ nie ośiadłá/ [...] pocżeli łie tám ośáďác *BielKron* 317v.

Szereg: »nieosiadły albo nieosadzony« (1): Cwicż łię Ierufzálimie/ [...] ábych cię nie połóżył łpułtołzeniem (y) žiemię ku miełzkániu niezgodną (*marg*) wł: Nie ośiadłá Albo nie ośáďoná. (–) *BudBib Ier* 6/8.

Synonimy: **I.1.a.** *gołszyjca, gołota, hołomek, odartus*; **II.** *nieludny*.

Cf **OSIADŁY**